

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Волошин П.М.

студент магістратури,

Національний транспортний університет

НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Провідним методом соціології, який виражає усю систему знань даної науки, є соціологічне дослідження. У ньому можна розрізнити дві основні частини – теоретичну (концептуальну) та методичну (інструментальну) [1].

Методологічна функція соціального дослідження, полягає у визначенні основних способів використання теоретичної частини цього методу. Для коректної побудови цієї частини соціологічного дослідження потрібно володіти як розвиненим логічним мисленням, так і загальною теоретичною підготовкою.

Методична (інструментальна) частина соціологічного дослідження знаходиться у тісному зв'язку з іншими елементами соціологічних досліджень, котрі вивчають реальну ситуацію, аналізують соціальні процеси, їх залежність та взаємозв'язки.

Важливою частиною соціологічного дослідження мають такі його компоненти, як встановлення об'єкта та предмета дослідження, їх характеристик, показників, які дозволяють провести оцінку стану соціального явища і шляхи його перетворення чи трансформації.

Об'єктом соціологічного дослідження може виступати соціальна проблема, яка турбує певну соціальну групу, а також соціальні інститути, соціальні явища та процеси тощо. Об'єкт зазвичай є суб'єктивним фактором в суспільстві, що відрізняється свідомою активністю, проявом волі, наявністю інтересів, цінностей та мотивів, він може мати в собі протиріччя, репрезентувати статистичну та вірогідну природу. Досить часто вивчати об'єкт доводиться в динаміці розвитку у взаємозв'язку з іншими об'єктами, які мають унікальний та неекспериментальний характер побутування в соціальному часі та просторі [3].

В об'єкті дослідження соціолог повинен відшукати ті його сторони і властивості, в яких у найбільш повному вигляді знаходить свій вияв суперечність, конкретна проблема, що підлягає вивченню. Ці сторони і властивості і становлять предмет дослідження. Можна стверджувати, що поняття «об'єкт» більш широке, ніж «предмет» дослідження.

Предметом дослідження може виступати окрема характеристика чи ознака об'єкта соціологічного дослідження. Таким чином, у предметі соціологічного дослідження знаходять теоретичне відображення істотні взаємозв'язки проблеми й об'єкта дослідження. Вирішення наукової проблеми розпочинається насамперед з пошуку та визначення термінів та зазначених ними понять.

Визначившись із об'єктом, дослідник виражає мету дослідження. Мета соціологічного дослідження – це модель очікуваного кінцевого результату (вирішення проблеми), який може бути досягнутий тільки за допомогою проведення дослідження. Саме орієнтація на поставлену в програмі мету служить необхідним критерієм ефективності вжитих теоретичних, методичних, організаційних процедур [4].

Завдання соціологічного дослідження являють собою конкретні вимоги, які пред'являються до аналізу та вирішення сформульованої проблеми. Вони служать засобом реалізації мети і носять інструментальний характер. Завдання дослідження являють собою змістовну, методичну та організаційну конкретизацію мети.

Наступний етап – встановлення взаємозв'язку та субординації понять, визначення їх місця в понятійному апараті теорії, на основі якої будується дослідження.

Потім визначаються терміни, які допомагають сформулювати гіпотези. Адже понятійний апарат теорії – це своєрідна координатна сітка, на якій можна розташувати соціальні факти та дати їм відповідну дефініцію та інтерпретацію.

Завершальною фазою розробки методологічного розділу програми соціологічного дослідження є формулювання гіпотез дослідження.

Гіпотеза в соціологічному дослідженні – це науково обгрунтоване передбачення про структуру соціальних об'єктів, характер елементів та зв'язків між ними, про механізми їх функціонування та розвитку. У соціологічному дослідженні гіпотеза може виконувати декілька ролей. Насамперед вона допомагає визначити явища, факти та процеси, серед яких потрібно шукати відповідь. Більш того, вона визначає більш-менш чітке формулювання самого запитання, а також передбачає вихід за межі

наявного знання, націлює соціолога на певний результат. Потрібно додати, що гіпотеза вказує метод отримання результату наукового пошуку. До основних особливостей гіпотези можна віднести те, що її можна спростувати (коли вона не підтверджується) та підтвердити (верифікувати) [1].

Попереднє висування гіпотез визначає внутрішню логіку дослідження. Досить важливо, щоб гіпотези не обмежували наукового пошуку і не визначали задалегідь його результатів. Соціологічні гіпотези мають бути сформульовані однозначно, без використання не визначених чітко понять. Джерелами висування гіпотез можуть бути маловідомі факти, аналогії, буденна свідомість, здоровий глузд, неординарні ідеї тощо.

Отже, кінцевою метою розробки науково-методологічних засад соціологічного дослідження є створення цілісної моделі соціального явища, яке аналізується, після чого на її базі здійснюється розробка соціологічного інструментарію.

Список використаних джерел:

1. Вербець В.В. Методологія та методика соціологічних досліджень: Навчально-методичний посібник. – Друге вид. доп. і перероб. – Рівне: РДГУ: Інститут соціальних досліджень, 2006. – 167 с.
2. Савельєв В.П. Методичні рекомендації до вивчення теми «Методологія і методика соціологічних досліджень». – К., 1990. – 19 с.
3. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество. – М., 1992. – С. 297; Гавриленко І.М. Соціологія. Кн. 1. Соціальна статика. – К., 2000. – 336 с.
4. Тарасенко В.І. Пізнавальні технології в українській соціології / Проблеми розвитку соціологічної теорії. – К., 2001. – С. 21.